

סר"ח ננדר

פלג חדש קם בישראל. זה כבר לא גוש בחרות. זה עוד לא חטיבה בגח"ל. זהו משהו בלתי-מוגדר עדיין, שצריכים למצוא לו שם.

יש כל מיני תקדימים, מפילוגים קודמים של מפלגות אחרות בזמן האחרון. (ואיזו מפלגה הנוכחית לא התפלגה בשנים האחרונות?)

כמו רפ"י, אפשר לקרוא לזה בשם של ילד. למשל אר"י, "ארגון רביוניסטי ישראלי".

לפי דוגמת הליברלים העצמאיים, אפשר לקרוא לזה, אולי, "קבוצה רביוניסטית עצמאית". אבל ראשי-התיבות אינם טובים.

לפי דוגמת רק"ח, אפשר היה לקרוא לזה "תנועה רביונית-ניסטית חדשה" — אבל ראשי-התיבות שוב אינם הולמים גוף המתיימר להיות חדש וטרי.

מכיוון שאין זאת עדיין תנועה, וגם לא רשימה בבחירות, אזי כדאי לקרוא לזה פשוט "סיעה רביוניסטית חדשה".

לשם כזה יש כמה וכמה מעלות, מבהינתן הדייקן הפוליטי.

קודם כל, הוא שם את הדגש על הזהות היי-פוליטית של כל יוזמי המיבצע.

המכנה המשותף היחיד של ראשי הפלג החדש — מערי ז'בוטינסקי ועד שכולל תמיר, מאריה אלטמן ועד אליעזר שוסטק — הוא שכולם ותיקי תנועת ז'בוטינסקי, כולב רביוניסטים ותיקים. הקשישים הם רביוניסטים משחר נעוריהם. היות-רצוצעירים הם רביוניסטים מבטן ומלידה, פשוטו כמשמעו.

מבהינתן רבות מהווה הפלג החדש המשך ישיר של הרשימה הרביוניסטית הנפרדת שהתייצבה לבחירות לכנסת הראשונה ב-1949.

גם אז היה היוזם העיקרי שוסטק, וגם אז עמד בראש אלטמן, וגם אז היתה משפחת ויינשל מקורבת לעניין. כל העסקים התנגדו ל"קולוגים" של אצ"ל, שייסדו אז את תנועת החרות, וראו בה כת דיקטטורית שהשלטה על תנועת ז'בוטינסקי.

התוצאה היתה עגומה. רשימתם של כל העסקנים היי-רביוניסטיים, יחד עם המנגנון של הסתדרות העובדים הלאומית, לא השיגה אלא כמה מאות קולות. ואילו רשימת בגין נחלה ניצחון גדול.

מחוסר ברירה הצטרפו או העסקנים הרביוניסטיים ל-חרות, אך מעולם לא היו מאושרים בה. היו שסבלו ושחקו, כמו שמשון יוניצ'מן המנחה. היו שהתמרדו ונוצחו, כמו שוסטק. היו שפרשו, ניסו בחוץ, נכשלו וחזרו, כמו תמיר. עתה הם מתפלגים (או מתפולגים), ובפניהם הטענה: "אנחנו רביוניסטים אמיתיים. אנחנו הרביוניסטים המקוריים. אנחנו תנועת ז'בוטינסקי הקלאסית".

יתכן שבכך הם צודקים.

השוב להבין זאת, כדי לנתח את מהות גוף הישן-חדש ואת סיכוייו.

הוא נושא בחיבו יגודים עמוקים, כמעט קוטביים. **כי מאוגדים בו שני הפצקות של הזירה היי-רביוניסטית, דבר והיפוכו.**

הסטודנטים הצעירים של חרות מתקוממים נגד מפלגתם מפני שהיא השתלבה במישטר הישן, מפני שאינה אופוזיציה של ממש, מפני שלא חידשה דבר מאז שנות ה-20.

אך עמוד-השרדה של הפלג החדש הוא דחקה אותו חלק של חרות שסימל וקיים את השתלבותה במישטר. הסתדרות העובדים הלאומית, בעזרת קופת-החולים שלה, היתה המכ"שיר העיקרי להשתתפות חרות בחלוקת-השלל של המישטר.

גוף זה הוא שהקים את החברות הכלכליות של חרות, כמו חברת עומר, שנסגרה על-ידי בגין בגלל סידרה של שערוריות. היא מקבלת מדי שנה מיליונים מידי דממשלה, בתירושים שונים, כחלקה של חרות בחלוקה על פי המפתח.

אפשר לומר כי הסתדרות-העובדים-הלאומית היתה ה"הקבוצה" של חרות, ואילו הצמרת של בגין היתה ה"מוח". עתה מתפלגת הקבוצה מן המוח — תופעה שהיא מעניינת מאד גם מבחינת נתיב-האנומיה הפוליטית.

אך יגורו יחד זכב וכבש? אנשי-המנגנון השכירים של הסתדרות הלאומית, והצעירים והמאוכזבים, הבוחלים בשל-טון המנגנון? הז'בוטינסקאים הקשישים, שמחשבתם הפוליטית קפאה בעת תקיעת השופר ליד הכותל ב-1929, והצעיריים המחפשים, במעורפל, דרכים חדשות?

במשך זמן-מה ניתן לטייח יגודים כאלה, לגשר על פניהם במליצות מצלצלות.

אך הבקיעים יתגלו, ויזכו ויתרחבו ככל שהפלג החדש יעמוד בפני הכרעות, רעיוניות ואקטואליות.

הכרעה העיקרית נוגעת, כמובן, לבחירות הבאות. הן תיערכנה בעוד שנתיים וחצי, אך מחשבתו של גוף חדש מושפעת בהכרח כבר כיום מאתגר זה.

האם תוכל הקבוצה הפורשת להתייצב כי רשימה עצמאית לכנסת?

האם תוכל לבטוח בהשגת 13 אלף הקולות שיהיו דרושים כדי לעבור את אחור-החסימה, אפילו אם לא יצליח ד"ר יוחנן באדר להעלותו?

ב-1949 נחלו שוסטק ואלטמן תבוכה, ניצחת בקלפי, למרות מנגנונם המנוסה.

ב-1959 לא העז תמיר להתייצב, עם "המישטר החדש" שלו, למיבחן.

כיום תהיה הכרעה קשה שבעתים. והתייצבות לבחירות

הקש ששבר את גב הגמול

משולה לקפיצה מקרש גבוה מאד. פירושה: להשליך את חיך הפוליטיים מנגד, לשים בכף את כל נפש הציבורית, לחיים ולמוות.

מוספקני אם עוד יש מקום בזירה למפלגה ימנית נוספת.

אפשר לחלום על "ימין חדש", כשם שיש החולמים על "שמאל חדש". אך אלה הם חלומות.

אותם מאוכזבי-חרות הדוגלים בימין כלכלי — ילכו ל-ליברלים. הדוגלים בימין לאומי, בטחוניסטי — ילכו לרפ"י. אותם המתנתקים לגמרי מן הדוקטרינות הימניות, ירחיקו לכת ויבקשו את כקיומם בכוח חדש לגמרי. לפלג ימני חדש לא יישאר מרחב-מחיה.

עובדה זו תבלט יותר ויותר, ככל שיתקרבו יום-הבחירות. השנה אפשר להקים סיעה חדשה בכנסת, לפתח בה פעילות. גם בשנה הבאה, אך בהתקרב 1969, תבער האדמה המדינית מתחת לרגליה.

מבהינתן זו עשויים להתאמת ראשי-התיבות של "סיעה רביוניסטית חדשה". היא עלולה למצוא את עצמה כסר-ח-עודף.

לפי מלון גור, "סר"ח" פירושו: "קצה מיותר, התלוי ויורד".

אם יצליח הפלג החדש להשתלב, תוך השנה היי-קרובה, באחת המפלגות הקיימות? מיקומו במפה הפוליטית של היום, אינו מוד-תיר לו אפשרויות רבות.

הדרך חזרה לתנועת החרות תהיה חסומה לגמרי בפניו. בכיוון ההפוך, חסומה הדרך ל-רפ"י. ראשי הפרוגרסיביים התנגדו עוד בשנת 1961 בצורה קיצונית לצירופו של תמיר למפלגה הליברלית המאוחדת.

תמיר עצמו בחדאי היה רוצה לצעוד לעבר רפ"י. אך דווקא רפ"י אינה זקוקה לו — יש לה עודף בצעירים שאפתנים, בעלי סגנון חוקפני ודיעות מעורפלות, בשנות ה-40 שלהם. צמרת רפ"י כבר החליטה במפורש שלא לתת לתמיר ולחבריו דריסת-רגל בה.

נשארים רק הליברלים.

ראשי המפלגה פוחדים פחד-מוות מפני תמיר, מחשש שיעשה להם מה שעשה לבגין. מאידך, לא יהיה להם קל לסגור את הדלת בפני פלג שידגול ברעיונותיהם, והמצטרין ביחסים מצויינים עם העתונות הימנית. שני הצדדים יצטרכו לתמרן בזהירות — ועל רקע זה יש משמעות למה שקורה עתה בגח"ל.

הבעיה היא שדווקא שוסטק התנגד להקמת גח"ל. בשעתו הכריז שוהי התברגנות של חרות. לא קל יהיה לו ללכת בדרך זו, שתמיר מעוניין בה.

ישנה עוד אפשרות: פירוק גח"ל והשתלבות הפלג במערך חדש של רפ"י והליברלים.

סיסמת-הסרק של שינוי שיטת-הבחירות תעזור בכך. עתוני הימין בוודאי יקדמו זאת בברכה. בשביל תמיר ותבריו יהיה זה מוצא אידיאלי.

השאלה היא אם רפ"י תוכל ללכת בדרך זו. שמעון פרס יכול להיות נוטה לכך. אך הדבר עשוי להביא ל-התפלגות משה דיין מן המפלגה, שאליה הצטרף ברבע האחרון ממש.

דיין רוצה להיות ראשי-ממשלה. לא באחרית הימים, אלא בקרוב. הוא יזכר להשיג זאת רק בתוך מפא"י, כמועמד ימני, כמתחרה ליגאל אלון, המועמד השמאלי.

לכן אין דיין יכול להסתפק עכשיו במערכים אופוזיציוניים חדשים, העלולים לגרור אותו למבוי סתום. פרס יודע זאת — ובחודאי יזהר מאד מצעד העלול לפלג את רפ"י.

לאור היריהורים אלה, האם הפילוג בחרות הוא טוב או רע?

מנקודת-ההשקפה של מי שרוצה בחידוש גמור של החיים המדיניים בארץ — האם זה מקרב או מרחיק את השינוי הטוטאלי הדרוש? יש פנים לכאן ולכאן.

תוצאת הפילוג בחרות היא חיובית, מפני שהוא שובר לרסיסים את האשליה כאילו ישנה אלטרנטיבה. חרות משולבת כל-כולה במישטר הקיים. יומרתה-הלוות-לבוה או במיסגרת גח"ל — אלטרנטיבה למישטר זה, הסיחה דעת רבים מן הצורך לפעול למען שינוי של ממש.

כמו שאמרנו, בשעתו: רדושה אלטרנטיבה לאופוזיציה, לפני שתקום אלטרנטיבה דשלמוזן. כיום שוב אין שום בר-דעת יכול לפקפק בכך. על כך מגיעה התודה למפלגי-חרות משני הצדדים.

אחרי שבירת מפא"י, הליברלים ומק"י, טוב שמתפוררת גם אבן-הפינה הימנית של היי-מישטר.

קיימת, כמובן, הסכנה שהפלג החדש ינסה להציג את עצמו כאלטרנטיבה. שינסה להעמיד פנים לאילו, להפיקע לעצמו סיסמות של חידוש, מבלי לסגל לעצמו תוכן של חידוש (כפי שעשתה רפ"י לפניו).

סכנה זו שוב אינה חמורה, כפי שהיתה פעם. כי בשנים האחרונות נעשה הציבור ספי-קני יותר.

קשה יהיה לשכנע אותו שבאה הישועה, בעקבות פילוג במפלגה קשישה, בגלל מכתב שלח פלוני בשם אלמוני, לטובת שלמוני, לעתון יומי. כשם שאי-אפשר היה לשכנע את הציבור שחלה מהפכה בארץ מפני שלא קמה ועדת-חקירה-משפטית לבדוק מה אמר השר א' על שיחתו של השר ב' עם הקציין-הבכיר ג'.

מערך המפלגות של המישטר הישן מתמוטט. יחד עם המישטר עצמו.

זהו העיקר. השאר אינו חשוב אלא לרגע. זהו העיקר, וזה טוב. כתנאי שיתגברו בארץ הכוחות שיקימו בניין מדיני חדש, יציב, המתאים לצרכי מציאותנו.